

Din carnetul cercetătorului

Ioan Massoff

M a l c o c i

Înalt de doi metri, munte de om, cu o voce de stentor, așa cum se cerea înaintea actorilor ce năzuiau să joace tragedie, Victor Malcoci a fost arhicunoscut de publicul din provincie, mai puțin de cel al Capitalei.

Și totuși, Malcoci își începuse cariera în București.

Astfel, se repeta într-o dimineață, la Teatrul Național, *Viforul*, în regia lui Nottara, autorul fiind de față. Malcoci fusese distribuit într-un rol de boier — câteva vorbe.

— Băiatul ăla înalt din dreapta, spune mai tare! — observă Delavrancea, din sală, adresându-se lui Malcoci. Malcoci, însă, nu ridica deloc vocea.

Delavrancea insistă :

— Mai tare !

Dar Malcoci, vădit contrariat, replică :

— Maestre cu nu am temperament dimineața !

Au trecut câteva zile de la această replică, rămasă în analele teatrului.

Tot la *Viforul*, și tot cu Delavrancea în sală.

Este cunoscută scena cu uciderea dihaniei. Acest moment dramatic a fost trasat în linii generale de autor. Directorul de scenă i-a sugerat lui Delavrancea :

— Ar trebui scris ceva și pentru ăștia cu roluri mai mici, ca să nu stea ca niște momii pe scenă. Să se mire și ei !

— Ei, să spuie și ei ceva de la ei, că doar nu sînt proști să le bagi mură-n gură. Ce făceau ăia care jucau commedia dell'arte și trebuiau să improvizeze ? Să se mire de la ei !

Regizorul i-a dat dreptate și a spus celor de pe scenă :

— Spuneți și de la voi ceva !

Și s-a reluat scena. În timp ce ceilalți se mirau în fel și chip, s-a auzit pe un ton admirativ un formidabil : „extraordinar“. Pe vremea lui Ștefăniță Vodă !

Dar Delavrancea din stal :

— Care-i ăla cu „extraordinar“ ?

— Eu, domnule Ștefănescu, a răspuns placid Malcoci, cel „fără temperament, dimineața“.

A mai trecut un timp, în cuprinsul căruia Malcoci a continuat să joace rolșoare, între altele în *Falimentul*, cunoscuta piesă a lui B. Bjornson, în care conul Petrache Sturdza avea o mare creație. Malcoci avea de spus câteva vorbe în actul întâi și putea să plece acasă. Într-o seară, s-a îmbolnăvit un actor care avea un rol de portărel, dar în actul al doilea. Cine să înlocuiască pe acest interpret

îmbolnăvit intempestiv ? Toată lumea a fost de acord : Malcoci ; după actul întâi, el nu mai are nici o treabă.

Malcoci a primit cu plăcere această „dublură“ care-i prilejuia să stea mai mult în scenă. Nu cunoștea însă rolul, care era mai mult mut.

Și în timp ce Malcoci se retrăsese într-un colț să memoreze cele câteva cuvinte, mîndru că putea să „salveze“ un spectacol, s-a apropiat, perfid, tînărul Iancovescu, care avea și el un rolșor în piesă :

— Malcoci, știi tu cit țin la tine !

— Și eu.

— Dacă vrei să ai succes în rolul ăsta să m-ascuți pe mine : intri solemn în scenă, pui mîna pe biroul pe care stă sprijinit nenea Petrache Sturdza și-l scoți afară. Nenea Petrache o să se opună — c-așa e rolul — dar tu să nu te lași și să scoți biroul afară. (În realitate, Malcoci nu trebuia decît să intre în scenă și să pună niște sigilii pe un birou.)

Și vine scena cu pricina. Malcoci, putere herculeană, s-a opintit din toate încheieturile, înainte să intre. Spune replica și înșfacă biroul.

— Ce faci mă, Malcoci ? — i-a șoptit, șucrînd mai mult, nenea Petrache Sturdza.

— Ce să fac ? — a răspuns simplu Malcoci. Vreau să scot biroul.

— Lasă mă biroul acolo !

— Dar de ce să-l las, coane Petrache ?

Toată discuția aceasta a fost dusă pe un ton minor, ca spectatorii să nu audă.

Și Malcoci, care era om conștiincios, nu s-a lăsat pînă n-a scos coșogeamite biroul afară din scenă, spre stupefacția lui Petre Sturdza.

După sfîrșitul actului, Malcoci, dîndu-și seama că a fost victima unei farse sinistre, a urcat cîte trei trepte pînă la cabina lui Iancovescu, care tocmai se degrima.

Fără să scoată un cuvînt, Malcoci a învîrtit cheia în broască, a zvrilit-o pe fereastra deschisă înspre strada Matei Millo și, calm, și-a scos cureaua care-i ținea pantalonii și a atîrnat-o de un cui din tavan.

Iancovescu privea toate prin oglindă și nu știa ce să creadă. Presimțind un lucru rău, a întreat cu voce tremurată :

— Ce e, Malcoci ?

Malcoci însă, drept răspuns l-a înșfăcat doar cu mîna dreaptă și în vreo câteva secunde i-a băgat capul în curea, chipurile să-l atîrne de tavan, dar întîlnind privirea îngrozită a lui Iancovescu a început să zimbească și apoi să ridă în hohote.